

Een dikke middelvinger naar de elite

De keuze voor Donald Trump als president is zonder twijfel de meest verrassende verkiezingsuitslag in de Amerikaanse geschiedenis. Voorbij dat cliché dringen twee vragen zich op: hoe is het zo gekomen en wat betekent het?

NEW YORK
DOOR FRANS VERHAGEN

Voor de beantwoording van de vraag hoe het zo ver kon komen dat Trump de verkiezingen won, moeten we kijken naar de toestand van Amerika anno 2016. Trump schond alle campagneregels met zijn negativisme, door te roepen dat het een puinhoop was, dat het slecht ging, dat de Amerikaanse droom dood was. Maar hij had gelijk. In het middenwesten stikt het van steden als Detroit, allemaal met een gehalveerde bevolking, verdwenen industrie, slechte overheidsdiensten. De mensen die daar achterbleven, voelen zich genegeerd. Iedereen praatte over *Black Lives Matter*, niemand besteedde aandacht aan hen. Behalve Trump.

De sociale problemen zijn er gigantisch. Zes miljoen Amerikanen zijn verslaafd aan pijnstillers en opiaten. Deze epidemie heeft alles te maken met de uitzichtloze economie in hun regio, de vrije val van hun gemeenschappen, dichtgespijkerde steden, uiteenvallende gezinnen, kinderen die het slechter doen dan hun ouders. Alle problemen die lange tijd met de zwarte gemeenschap werden geassocieerd, terroriseren nu ook de blanke Amerikanen. Dat bewijst dat die problemen niet cultureel bepaald zijn maar sociaal economisch, en ook dat je ze niet etnisch kunt onderverdelen zoals de Democraten deden met hun identiteitspolitiek. Rekenen op vrouwen, Hispanics, zwarten, gays en zo nog wat groepen zonder te praten over wat hen bindt, is dodelijk gebleken.

Oude dame

Voor alle Amerikanen geldt dat ze dagelijks te maken hebben met de deplorabele toestand van de openbare voorzieningen. Smerige vliegvelden, wegen met gaten, instortende bruggen, treinen die ontsporen, slechte scholen. Natuurlijk heeft het Republikeinse wanbeleid van dertig jaar belasting verlagen en de overheid uitkleden daartoe geleid, maar dat werd Trump niet aangerekend. Zijn kracht was juist dat hij het aan de kaak stelde, ook en vooral toen zijn eigen partij hem niet of nauwelijks steunde. Of hij de trend kan keren staat te bezien, maar nie-

Frans Verhagen.

ANALYSE

mand vertrouwde Clinton toe om dat te doen.

Een andere reden voor deze onthutsende uitslag is dat de Democraten met Hillary Clinton de slechtste kandidaat aller tijden nomineerden. Een politiek toondove oude dame met dubieuze ethische normen, tonnen Clinton bagage en een uitstraling van ik-heb-er-recht-op. Dat ze een vrouw is, deed er niet toe. Dat ze een Clinton is, des te meer. Wat betekent de overwinning van Trump? Alle afdelingen van de Amerikaanse politiek zijn nu in handen van de Republikeinse Partij: presidentschap, Huis van Afgevaardigden en Senaat. Via nieuwe benoemingen zullen ze tot in lengte van jaren ook het Supreme Court domineren. Cultureel conservatisme zal de norm worden. Gisteren had de Republikeinse Partij een crisis, vandaag zijn het de Democraten die in de lappenmand zitten. Amerika zal veranderen, curieus genoeg in een richting die niet spoort met de wat progressievere inslag van de bevolking als geheel. De Democraten zullen zichzelf moeten heruitvinden.

Op buitenlands politiek terrein verandert er minder dan je zou denken, de parameters liggen vast. Terwijl Poetin en Xi juichen, zullen ze zich ook zorgen maken over een president Trump en het wel nalaten provocerende acties te ondernemen tot ze weten wat voor vlees ze in de kuip hebben. In het Midden-Oosten zal Amerika ook onder Trump doorgaan met het zich terugtrekken uit dat wespennest. Europa kan zich opmaken voor een terechte Amerikaanse klacht dat het te weinig bijdraagt aan eigen defensie. De NAVO wordt niet bedreigd, wel Europese lamlendigheid.

Terughoudendheid

Handelsverdragen liggen onder vuur, wat meer progressieve Europeanen plezierig zullen vinden. Maar het handelsverdrag in de Stille Oceaan heeft ook strategische betekenis. Het bindt landen rondom China aan de Verenigde Staten. Dat kan Trump niet zomaar opzijzetten. Een heronderhandeld verdrag, in elk geval optisch, zal de oplossing zijn zoals dat ook onder Clinton gebeurd zou zijn.

Interessant is dat de neoconservatieve elite van de Republikeinse Partij die steeds maar overal wil interveniëren en verantwoordelijk was voor de eindeloze oorlogen, zich ge-

distantieerd heeft van Trump, vaak in compromisloze bewoordingen. Ook hier zullen progressieven die Clintons interventionistische neiging niet waardeerden, zich verrassend dicht bij een regering Trump vinden. Terughoudendheid is precies wat de Amerikaanse bevolking in overgrote meerderheid wil en wat Obama op een aantal terreinen al uitvoerde.

Wordt de soep niet zo heet gegeten als hij wordt opgediend? Over clichés gesproken. Trump is gekozen met een mandaat om de zaak op te schudden en alles wijst erop dat hij dat zal doen. Onze enige zekerheid is dat we verrassingen bij de vleet gaan meemaken. Er is sprake van een revolutie, de machtsuitoefening die daarbij hoort zal niet meevallen. Maar het is de werkelijkheid van vandaag, de werkelijkheid van het tijdperk Trump.

Op deze bijzondere en voor velen beangstigende dag is er maar één lichtpuntje: eindelijk, eindelijk zijn we verlost van de Clintons.

Frans Verhagen is journalist en historicus, al zo'n jaar of veertig bezig met Amerika in woord en geschrift. Hij publiceerde 13 boeken, het meest recent 'Founding Fathers'. De grondleggers van de Verenigde Staten. Hij werkt aan een Geschiedenis van de Verenigde Staten die najaar 2017 verschijnt.

Hillary Clinton is de slechtste democratische kandidaat aller tijden. Een politiek toondove oude dame en een uitstraling van ik-heb-er-recht-op.